

**СУТНІСНІ ТА ЮРИДИЧНІ ВАДИ ЧИННОЇ СИСТЕМИ
ВИРІШЕННЯ КОЛІЗІЙ ЩОДО ЮРИСДИКЦІЇ СУДІВ:
ТЕМПОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ ЗАХИСТУ ПРАВА ОСОБИ НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД**

**SUBSTANTIVE AND LEGAL DEFECTS OF THE CURRENT SYSTEM OF CONFLICT
OF JURISDICTION OVER THE JURISDICTION OF THE COURTS:
THE TEMPORAL ASPECT OF PROTECTING A PERSON'S RIGHT TO A FAIR TRIAL**

Гуйван П.Д., к.ю.н., заслужений юрист України,
професор

Полтавський інститут бізнесу

Стаття присвячена науковому дослідженню актуального питання забезпечення правової темпоральної визначеності українського судівництва. В загальному плані проаналізовано дотримання національним правосуддям конституційного принципу, за яким обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки.

Встановлено фактичну відсутність належної правової визначеності національного правозастосування. Особливо це проявляється в царині, пов'язаній із необхідністю дотримання темпоральних процесуальних правил при розгляді справи. Стало вже недоброю традицією, коли суди просто нехтують прямими приписами закону про максимальний час вчинення процесуальних дій, невинувато затягуючи вирішення спору на роки.

Один із важливих аспектів цих проблем пов'язаний із передбаченою процесуальним законом можливістю зміни підсудності судових ланок стосовно конкретного спору. Оскільки це питання вирішується аж на етапі касаційного перегляду справи, яка пройшла всі попередні інстанції, це призводить до тривалого невинуватого зволікання щодо винесення справедливого судового рішення. У роботі наведені конкретні приклади такого відверто невдалого правозастосування, коли питання про відкриття провадження у справі за наявності нерозуміння місцевими судами сутності спору і колізії щодо його підсудності вирішується роками. Це при тому, що матеріально-правовий зміст відносин сторін є очевидним, більше того, він ustalений у судовій практиці та закріплений Постановою Пленуму Верховного Суду України.

Окрім темпоральних проблем, які неодмінно виникають за такого правового підходу, в роботі проаналізовані і окремі сутнісні та юридичні похибки, яких надалі все частіше припускається вищий судовий орган держави. В цьому контексті у статті висловлена та теоретично обґрунтована серйозна занепокоєність станом та напрямом руху вітчизняної системи судівництва, що виникає з огляду на неправильний правовий суддівський підхід до вирішення питань щодо юрисдикції справ. Його наслідком є те, що наразі в нашій державі невинувато знижується роль і значення приватноправових способів регулювання суспільних відносин.

Ключові слова: судова юрисдикція, темпоральна визначеність, затягування процесу.

This article is devoted to the scientific study of the pressing issue of ensuring the legal temporality of Ukrainian judiciary. The general plan analyzes the observance of the constitutional principle of national justice, according to which the restriction of any right should be based on criteria that will allow a person to separate lawful conduct from unlawful, to foresee the legal consequences of his conduct. There is a factual lack of proper legal certainty of national enforcement.

This is especially evident in the area related to the need to observe temporal procedural rules when considering a case. It has become a bad tradition when the courts simply ignore the direct prescriptions of the law on the maximum time for committing procedural actions, unnecessarily delaying the resolution of the dispute for years. One of the important aspects of this problem is the procedural law's ability to change the jurisdiction of the court in relation to a particular dispute.

As this issue is resolved even at the stage of the cassation review of the case, which has passed all previous instances, it leads to a prolonged unjustified delay in rendering a fair judgment. The paper provides specific examples of such a frankly unsuccessful enforcement case, when the simple question of opening proceedings in the case of misunderstanding by the local courts of the substance of the dispute and, consequently, the conflict over its jurisdiction, is resolved over the years. This is despite the fact that the substantive content of the parties' relations is obvious, moreover, it is established in the case law and enshrined in the Plenum of the Supreme Court of Ukraine.

In addition to the temporal problems that inevitably arise from such a legal approach, the paper also analyzes some substantive and legal errors, which are increasingly assumed by the highest judicial authority of the state. In this context, the article expresses and theoretically substantiated serious concern about the state and direction of the domestic judicial system, which arises in view of the wrongly substantive judicial approach to solving issues of jurisdiction. As a result, the role and importance of privately owned ways of regulating public relations are being unduly degraded in our country.

Key words: judicial jurisdiction, temporal certainty, procrastination.

Уся правотворча та правозастосовна діяльність національних органів правової системи має ґрунтуватися на засадах верховенства права, невід'ємним елементом якого вважається принцип правової визначеності. Цього вимагає Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, учасником якої є Україна. Також цей підхід закріплений в Основному Законі нашої держави. Конституційний Суд України у рішенні від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 у такий спосіб охарактеризував зазначену юридичну характеристику: «Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, які встановлюються такими обмеженнями. Тобто, обмеження будь-якого права пови-

не базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки» (абзац 3 підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини)» [1]. При цьому вищий орган конституційної юрисдикції зазначив, що правової визначеності відповідатиме така ситуація, коли обмеження основних прав людини і громадянина може відбуватися лише за умови забезпечення зрозумілих і передбачуваних для особи наслідків застосування правових норм.

Стосовно процесуальних правозастосовних взаємин визначальним вважається термін "res judicata", яким зараз прийнято позначати один зі складників принципу правової визначеності. Це правове положення набуло свого сутнісного значення та конкретизації у доктрині Древнього Риму. Тоді "Res judicata" як основоположний принцип

справедливості судочинства отримав значення всезагальної основи законності судового рішення у широкому розумінні цього явища [2, с. 76; 3, с. 276]. В подальшому внаслідок практичного застосування та тлумачення різними правозастосовними європейськими інституціями зміст цього принципу постійно поширювався, охоплюючи нові прояви, спрямовані на забезпечення стабільності правового регулювання відносин у суспільстві.

Нині принцип юридичної визначеності включає в себе всі чинники, які гарантують особі можливості передбачати наслідки своєї поведінки, мати впевненість у стабільності та незмінності набутих нею прав та обов'язків на осяжне майбутнє. Хоча на сучасному етапі "res judicata" переважно використовується у звуженому розумінні остаточності судового рішення, яке набуло законної сили, його значення як взірця чесного та гуманного підходу до вирішення конкретних судових справ не можна недооцінювати. Дієвість правила про справедливості остаточного вердикту правозастосовного органу рівною мірою має проявлятися і в темпоральному регулюванні правовідносин у царині судового застосування права.

У неналежній правовій визначеності національного правозастосування криється найбільша проблема вітчизняної судової системи. Особливо це проявляється в царині, пов'язаній із необхідністю дотримання темпоральних процесуальних правил при розгляді справи. Стало вже недоброю традицією, коли суди просто нехтують прямими приписами закону про максимальний час учинення процесуальних дій, не виправдано затягуючи вирішення спору на роки. При цьому українське законодавство практично заохочує такі незаконні дії, системно відмовляючись установити нормативну відповідальність за подібні порушення права особи на своєчасність розгляду її справи. Не змінилася ситуація і після внесення до Конституції України у 2016 році європейської вимоги про необхідність розгляду судової справи протягом розумного строку. Ситуація залишилася тією ж і в темпоральному плані – відверте нехтування наразі відбувається вже не звичайними законами, а Конституцією. Відтак питання стало ще більш актуальним, а ситуацію можна кваліфікувати як системну хворобу нашого судівництва.

Стан цієї проблематики певною мірою був висвітлений у працях таких науковців, як Н.С.Кузнецова, В.В.Городовенко, М.І.Козюбра, В.Н.Денисов, Е.Л.Трегубов, В.Є.Мармазов, П.М.Рабінович, О.М.Толочко, М.В.Буроменський, Д.Гомьєн, С.П.Погребняк, В.Кернз, Л.Фуллер, М.В.Цвік, С.В.Шевчук та інших. Вказані дослідження в основному спрямовані на загальну характеристику такого чинника справедливого судочинства як розумний строк його здійснення. В той же час відсутній серйозний аналіз питань щодо причин і підстав затягування строків розгляду справ і виконання судових рішень, які б відповідали критерію розумності у конкретних випадках.

Практично недослідженим у доктринальній площині залишається проблематика тривалих процесів, пов'язаних із переглядом на рівні вищого судового органу країни питання щодо належної підсудності справи, яка вже розглянута по суті. Як теоретична думка, так і законодавство потребують чітких відповідей на ці питання. Окремі аспекти неправомірного звуження цивільної приватно-правової юрисдикції українськими судами в сенсі протиправності такого діяння та суперечності його основним засадам права могли б розглядатися на сторінках різних наукових видавництв, спрямованих на розвиток приватно-правової науки.

На жаль, подібна тематика не знайшла відтворення у науковій літературі. В рамках цієї наукової статті здійснюється вивчення впливу указаних судових маніпуляцій на право особи щодо розумного строку розгляду справи. Доктринальне напрацювання юридичних підходів щодо ефективності правозастосування європейського принципу

своєчасного судівництва як однієї із головних засад справедливого процесу є метою цієї наукової статті.

Серйозною проблемою, пов'язаною із тривалим невинуватим зволіканням щодо винесення справедливого судового рішення, є передбачена процесуальним законом можливість зміни підсудності судових ланок стосовно конкретного спору. Такі повноваження покладені законом на вищий орган касаційного перегляду справ в Україні – Велику Палату Верховного Суду. Тож таке рішення щодо відповідності чи ні уже по суті завершеного процесу через значний час буде прийняте касаційним судом. Такий нормативний підхід практично покладає на Верховний Суд усю повноту повноважень за вибір судової юрисдикції у тих чи інших категоріях справ. Це позбавляє місцеві та апеляційні суди будь-якої відповідальності за винесення рішень на кшталт «провадження закрито, бо справа не належить до компетенції цієї ланки судочинства», які наразі вільно тиражуються такими органами судової влади. Внаслідок цього доля конкретної справи надовго відкладається у плані вирішення. Якщо у майбутньому Велика Палата ВС встановить, що місцевий суд вирішив правильно і справа не підсудна цьому суду, позивач тільки після касаційного перегляду зможе звернутися з новим позовом до компетентного органу.

Не краща ситуація, і коли вищий судовий орган через багато місяців, а часом і років, установить, що рішення місцевого суду було помилковим, а справу слід було розглядати за правилами того судочинства, за яким звернувся позивач. Позаяк спір не вирішувався судами України по суті, справа повернеться до суду першої інстанції, де пройде усю процедуру спочатку від призначення судді та відкриття провадження. Подібна практика навіть у разі законності процесуального пред'явлення домагання призводить до істотного, на роки, затягування провадження, при цьому жодної відповідальності суддів за таке порушення конвенційного права людини на своєчасний розгляд її справи не настає. Все це як результат має наслідком загальом сумбурне та абсолютно невизначене національне правосуддя, про що вже неодноразово зазначалося у рішеннях Європейського суду з прав людини [4].

Автор зазначає, що окремі аспекти цього питання перебувають у сфері уваги Верховної Ради, яка, намагаючись зменшити завантаженість Верховного Суду, зараз намагається внести якусь конкретику у порядок визначення підсудності вищим судовим органом держави. Загалом то позитивне явище, тільки прикро, що законодавче регулювання наразі стосується передусім косметичного коригування, залишаючи по суті незмінним сам поточний принцип цієї діяльності.

Прикладом такого стану української судової системи може слугувати справа № 760/18306/18 [5], що вже тривалий час (понад півтора року) розглядається судами, але питання не зрушило з відправної точки – відкриття провадження у справі. Так, позивач у порядку цивільного судочинства пред'явив вимогу про визнання незаконними діянь двох відповідачів – органу влади та фізичної особи, які неправомірно оприлюднили публічні недостовірні відомості про позивача. Останній згідно з приписами Цивільного та Цивільного процесуального кодексів вимагав визнати такі діяння незаконними та спростувати поширені відомості, які не відповідають дійсності. Не розглядаючи позов по суті, Солом'янський районний суд своєю ухвалою, з якою погодився і Київський апеляційний суд, відмовив у відкритті провадження, зазначивши, що справи цієї категорії за участю публічних юридичних осіб відносяться до юрисдикції адміністративного судочинства. Після цього уже більше року справа перебуває на касаційному перегляді у Верховному Суді без будь-якого руху.

Неважко помітити, що відносини щодо поширення та спростування недостовірної інформації мають очевидний цивільно-правовий характер. Вони врегульовані

нормами Цивільного кодексу України, захист порушених прав визначається Цивільним процесуальним кодексом. Зокрема, ЦК України встановлює такі регулятивні механізми щодо цих правовідносин:

Стаття 275. Захист особистого немайнового права

1. Фізична особа має право на захист свого особистого немайнового права від протиправних посягань інших осіб. Захист особистого немайнового права здійснюється способами, встановленими главою 3 цього кодексу.

Стаття 276. Поновлення порушеного особистого немайнового права

1. Орган державної влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, фізична особа або юридична особа, рішеннями, діями або бездіяльністю яких порушено особисте немайнове право фізичної особи, зобов'язані вчинити необхідні дії для його негайного поновлення.

2. Якщо дії, необхідні для негайного поновлення порушеного особистого немайнового права фізичної особи, не вчиняються, суд може постановити рішення щодо поновлення порушеного права, а також відшкодування моральної шкоди, завданої його порушенням.

Стаття 277. Спростування недостовірної інформації

1. Фізична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї та (або) членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації.

4. Спростування недостовірної інформації здійснюється особою, яка поширила інформацію. Поширювачем інформації, яку подає посадова чи службова особа при виконанні своїх посадових (службових) обов'язків, вважається юридична особа, у якій вона працює.

5. Якщо недостовірна інформація міститься у документі, який прийняла (видала) юридична особа, цей документ має бути відкликаний.

6. Фізична особа, особисті немайнові права якої порушено у друкованих або інших засобах масової інформації, має право на відповідь, а також на спростування недостовірної інформації у тому ж засобі масової інформації в порядку, встановленому законом. Спростування недостовірної інформації здійснюється незалежно від вини особи, яка її поширила.

7. Спростування недостовірної інформації здійснюється у такий же спосіб, у який вона була поширена.

Стаття 278. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права

1. Якщо особисте немайнове право фізичної особи порушене у газеті, книзі, кінофільмі, теле-, радіопередачі тощо, які готуються до випуску, суд може заборонити розповсюдження відповідної інформації.

2. Якщо особисте немайнове право фізичної особи порушене в номері (випуску) газети, книзі, кінофільмі, теле-, радіопередачі тощо, які випущені у світ, суд може заборонити (припинити) їх розповсюдження до усунення цього порушення, а якщо усунення порушення неможливе, – вилучити тираж газети, книги тощо з метою його знищення.

Стаття 279. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права

1. Якщо особа, яку суд зобов'язав вчинити відповідні дії для усунення порушення особистого немайнового права, ухиляється від виконання судового рішення, на неї може бути накладено штраф відповідно до Цивільного процесуального кодексу України.

2. Сплата штрафу не звільняє особу від обов'язку виконати рішення суду.

Стаття 280. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди

1. Якщо фізичній особі внаслідок порушення її особистого немайнового права завдано майнової та (або) моральної шкоди, ця шкода підлягає відшкодуванню.

Отже, будь-які відносини щодо поширення та спростування недостовірної інформації мають очевидний цивільно-правовий характер та опосередковуються нормами приватного права. Вони врегульовані нормами Цивільного кодексу України, захист порушених прав визначається Цивільним процесуальним кодексом. Це питання виглядало досі абсолютно визначеним, адже, крім логіки мислення та здорового глузду, воно набуло усталеного врегульованого характеру шляхом винесення *Постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2019 року № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи»*. В пункті 7 цього акту, зокрема, вказується: «Відкриваючи провадження у справі, суд має з'ясувати, за правилами якого судочинства підлягає розгляду заява. При цьому слід виходити з компетенції суду щодо розгляду цивільних справ. Оскільки характер спірних правовідносин є цивільно-правовим (незалежно від суб'єктного складу), то всі справи зазначеної категорії підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства, за винятком справ про захист ділової репутації між юридичними особами та іншими суб'єктами підприємницької діяльності у сфері господарювання та іншої підприємницької діяльності, що розглядаються в порядку господарського судочинства. Справи зазначеної категорії не можуть розглядатися за правилами Кодексу адміністративного судочинства України, оскільки такі спори не мають публічно-правового характеру, навіть якщо стороною в ньому є суб'єкт владних повноважень».

Ця постанова є чинною і належним чином встановлює дійсний характер взаємин і порядку захисту порушених при цьому прав. У ній також зазначається, що відповідачами у цивільному процесі за вказаною категорією справ є особа, яка публічно поширила недостовірні відомості, та автор такої інформації. До речі, такий же підхід застосовує і Європейський суд з прав людини у своїй прецедентній практиці, яка є джерелом національного права. Якщо пристати на позицію Солом'янського районного м. Києва та Київського апеляційного суду про те, що у разі, коли поширювачем недостовірної інформації є суб'єкт владних повноважень, розгляд спорів має здійснюватися адміністративними судами, а фізична особа – виробник цієї ж неправдивої інформації є відповідачем у загальному суді – це призведе до вимушеного та невикорданого дублювання одного і того ж позову у судах різної юрисдикції.

Разом із темпоральними проблемами, які неодмінно виникають за такого правового підходу, кидуються в очі і окремі сутнісні та юридичні похибки, яких надалі все частіше припускається вищий судовий орган держави. На думку автора, зовсім неправомірно Великою Палатою ВС справи за позовами конкретних осіб до гаранта боржника – приватного банку у разі невиконання останнім свого цивільного обов'язку, а саме неповернення вкладу, у 2019 році були кваліфіковані як такі, що належать до адміністративної юрисдикції [6]. Це потягло серйозне порушення припису ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в частині вирішення спору судом із пропуском розумного строку. Ніякі процедури в ході процесу не можуть виправдати багаторічні розгляди справ про повернення вкладів. При цьому рішення Великої Палати з конкретного питання, яке автор вважає таким, що не відповідає суті українського права, як наслідок судових махінацій із підсудністю істотно порушило якраз темпоральні права учасників подібних процесів. Адже, будучи розпочатими у 2017 році, справи за вказаними позовами про повернення вкладів розглядалися в порядку цивільного судочинства.

У 2019 році Велика Палата своєю постановою визнала підсудність таких справ адміністративним судам. Це означає, що цивільні справи були закінчені провадженням без винесення рішення. Якщо у позивача після трьох років

ходіння по судах і понесення значних витрат ще залишилося нахнення, він може пред'явити позов до адміністративного суду, і тоді (якщо цей суд відновить вже давно пропущений строк для звернення з позовом, що далеко не факт), то десь через декілька років у кращому випадку (з урахуванням де-факто тривалості українського процесу) можна сподіватися отримати позитивне рішення. Але вкладниками, наприклад банку «Михайлівський», були в основному пенсіонери, які туди віддали останні кошти. Певна кількість із них банально не доживе до такого фіналу, інші – просто припинять судитися з державою, яка є стороною нового процесу, адже, як казав О. Бендер, азартні гри з останньою є безперспективними. Ось у такий спосіб і було виконане завдання, яке поставила тодішня влада перед судовою системою України – вчинити юридичний геноцид найбільш знедолених верств населення.

Європейський суд з прав людини своєю усталеною позицією визнає подібні вчинки конкретної держави-відповідача порушенням права особи на справедливий суд. Можна зазначити, що з цього приводу позиція ЄСПЛ є досить принциповою. Суд вказує, що внаслідок так званого «конфлікту юрисдикцій» порушується право людини на судовий захист. Так, у справі «Безимьяна проти Росії» [7] суд підкреслив, що правила визначення параметрів юрисдикції, які застосовуються до різних судів у рамках однієї мережі судових систем держав, мусять бути розроблені таким чином, щоб забезпечити належну реалізацію правосуддя. Зацікавлені держави повинні очікувати, що такі правила будуть застосовуватися. Однак ці правила або їх застосування не повинні обмежувати сторони у використанні доступного засобу правового захисту. Тому, як констатує ЄСПЛ, визначення юрисдикції окремої зазначеної вище категорії справ у зв'язку з часом надмірною та непропорційною тривалістю процесу може бути наріжним каменем недотримання судами розумних строків розгляду справ.

Проблема у тому, що переважна більшість обманутих вкладників не спроможні звертатися до ЄСПЛ, а тим більше чекати ще з десяток років, допоки буде розгляд їх справи, якщо взагалі він колись відбудеться, враховуючи практику суду щодо безпідставної відмови у прийнятті заяв, яка набула поширення в останні роки. Відтак актуальним є не лише питання надзвичайно тривалого правосуддя в українських судах у зв'язку з невинуватими діями щодо зміни підсудності цивільних справ, а й приватноправове дослідження глобальної проблеми співвідношення особистісних правовідносин у суспільстві з існуючими інструментами їхнього правового регулювання та захисту.

У цьому контексті існує серйозна занепокоєність станом і напрямом руху вітчизняної системи судівництва, викликана описаним вище правовим суддівським підходом до вирішення питань щодо юрисдикції справ. Наразі в нашій державі все більше принижується роль і значення приватноправових способів регулювання суспільних відносин. Натомість адміністративне право, яке у процесуальному плані лише нещодавно з'явилося (КАСУ та перші адміністративні суди виникли лише 14 років тому, тоді як цивільне право як основний елемент приватного регулювання відносин налічує багатотисячолітню історію), поступово, невпинно та значною мірою неправомірно перебирає у свою сферу численні регулятивні та охоронні механізми опосередкування приватних по суті відносин. Це проявляється у різних царинах життя, починаючи з все більшого підпорядкування приватного буття людини всіляким можливим нелегітимним обмеженням із боку влади, закінчуючи штучним приниженням значення приватноправової науки. Не секрет, що докторів із цивільного права на декілька порядків менше, ніж у адміністративному праві.

Такий стан не залишається поміченим. Він не може не хвилювати науковців-цивілістів і науково-дослідні

установи України, які за своїм призначенням спрямовані на наукову розробку та запровадження саме цивільних за сутністю способів унормування правовідносин. Найбільш показовим стало перенесення останнім часом справ про стягнення коштів із гаранта за цивільним зобов'язанням до царини адміністративного судочинства. Не треба бути великим правознавцем, щоб встановити, що депозитні відносини між фізичною особою-вкладником і банком чи іншою фінансовою установою за своєю направленістю є суто цивільними. Між їхніми учасниками існує горизонтальний характер взаємозв'язків (відсутні відносини взаємного підпорядкування), механізм взаємодії регулюється Цивільним кодексом. Не міняється цей характер і зі вступом у відносини гаранта – Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Адже поняття «гарант» зустрічається виключно в цивільному праві, а способи правового забезпечення його юридичного статусу врегульовані тільки у Цивільному кодексі і ніде в іншому галузевому законодавстві.

Тож український Верховний Суд напрацював і багато років застосовував підхід, за яким, якщо спір виник із цивільно-правових відносин, він підпадає під юрисдикцію загальних судів: «Бездіяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб оскаржується в адміністративних судах, а кошти з Фонду стягуються в порядку цивільного судочинства» (постанови ВСУ від 9 листопада 2016 року у справі № 6-2309цс16, від 17 травня 2017 року у справі № 758/11078/14-ц).

Отже, нинішня заміна правових позицій, які десятиліттями мали місце в практиці українського судочинства, не є правильним та логічним кроком ні з прагматичної, ні з методологічної точок зору. Проникнення адміністративних важелів у практичну площину особистісних горизонтальних відносин (тоді як в усьому світі намагаються всіляко применшити регулювання адміністративного елементу у подібних випадках) означає домінування владних пріоритетів, що за великим рахунком суперечить Конституції та міжнародним актам щодо захисту прав людини.

Вказану трансформацію можна пояснити лише одним фактором: бажанням держави встановити втручання у якомога ширшу сферу суспільних відносин, навіть там, де правовідносини виникли і розвиваються на суто приватноправових засадах. З цією метою і була штучно створена новітня судова система. Адже з урахуванням рівного представництва у Великій Палаті суддів від усіх чотирьох Касаційних судів у ній виявився відвертий перекис у бік публічно-правового способу регулювання. Фактично в силу своєї функціональної спрямованості вищий орган правосуддя не може адекватно та справедливо вирішувати подібні колізійні питання, що і призводить до нелогічних, часом абсурдних і не адаптованих до реальної практики рішень, які призведуть до правового колапсу при окремих ситуаціях, що дуже швидко відчужує суспільство.

З проведеного дослідження можна зробити певні висновки. Описаний у роботі перекис у бік посилення позиції адміністративного судочинства стосовно збільшення владно-розпорядчого регулювання відносин у соціумі влаштував попередню українську владу. Між нею і обраними суддями був досягнутий певний компроміс: ви нам судовий пріоритет адміністративного контролю всіх сфер життєдіяльності, ми вам – неправомірне призначення на посади. Враховуючи сучасний суспільно-політичний резонанс навколо питання зловживань при проведенні кадрового добору до ВС, можна впевнено стверджувати, що подібний крен у бік розширення адміністративного судочинства за рахунок зменшення обсягу цивільної юрисдикції значною мірою спричинений запопадливістю суддів на виконання зазначеного вище компромісу.

Слід зазначити, що описана вище система побудови вищої судової ланки вже визнана хибною навою українською владою. Прийнятий закон № 1008 передбачає проведення найближчим часом нового кваліфікаційного

оцінювання суддів ВС. Показово, що таке очищення відбудеться якраз внаслідок неправомірного добору, здійсненого попередньою владою. Так, 09 жовтня 2019 року в інтерв'ю виданню Цензор.НЕТ представник Президента України в Конституційному Суді України Ф. Веніславський у відповідь на запитання щодо конкурсу до Верховного Суду озвучив інформацію про те, що «окремі судді не розв'язували ті тести, які їм потрібно було пройти, але в результаті за свої роботи отримали найвищий бал. Це дозволило їм стати суддями».

Дійсно, поряд із відносно невеликою кількістю нових облич, серед яких дуже мало науковців, на посади в Верховному Суді прийшли переважно ті ж особи, які були у вищих судових кабінетах і раніше. Відтак необхідно повністю підтримати позицію Президента України, який критично оцінює діяльність нового ВС, визнати за необхідне не лише змінити склад цього органу, спрямувати його пріоритети не на вирішення забаганок владних інституцій, а на захист прав конкретної особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рішення Конституційного суду України у справі від 29 червня 2010 року № 1-25/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-10>.
2. Алексеева Т.М. Правовая определенность судебных решений в уголовном судопроизводстве: понятие, значение и пределы : монография. М. : Юрлитинформ, 2016. 208 с.
3. Поляков С.Б., Сидоренко А.И. Значение принципа правовой определенности в постановлениях Европейского суда по правам человека. *Адвокат*. 2014. № 7. С. 5–10.
4. Рішення ЄСПЛ від 18 липня 2006 року у справі «Проніна проти України» заява № 63566/00. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/974_096.
5. Справа № 760/18306/18. Архів Солом'янського районного суду м. Києва за 2018 рік.
6. Справа № 761/41023/17. Архів Шевченківського районного суду м. Києва за 2017 рік.
7. Рішення ЄСПЛ від 22 грудня 2009 року у справі «Безимьяная проти Росії» заява № 21851/03. URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/12077701/>.